

Ugnė PalionytėAsmeninio albumo nuotr.

Dar prieš keliolika metų išvysti merginą, dirbančią inžinerinėje ar technologinėje srityje, būdavo gana keista, o moterys, dirbančios stereotipiškai vyriškus darbus, susidurdavo su nelengva užduotimi: ne tik atlikti savo užduotį, bet ir įrodyti, kad geba ją atlikti gerai. Technologinio startuolio „[GoRamp](#)“ bendraįkūrėja Ugnė Palionytė atskleidžia, kad ir pačiai teko susidurti su stereotipiniu požiūriu, stebėti tam tikrus vyraujančius įsitikinimus, tačiau pabrėžia, kad dėl šios problemos kenčia ne tik moterys, bet ir vyrai.

Kad teks kovoti su stereotipiniu požiūriu, U. Palionytė suprato jau pasirinkdama studijas – tuomet vyrų itin pamėgtą ir moterų neatrastą statybų technologijos sritį. Kasdienėse darbo situacijose taip pat teko ne tik atlikti pagrindines užduotis, bet ir nešti atsakinėjimo į klausimą „kodėl tu čia?“ našta. Pašnekovė džiaugiasi, kad, Lietuvoje pradėjus aktyviau plėtoti startuolių ekosistemai, siauras požiūris pamažu nyksta, o verslų įkūrėjai supranta mišrių komandų naudą ir prasmę.

„Tenka sulaukti nuostabos ir dabar. Veikiausiai pati nuostaba rodo, kad stereotipai vis dar egzistuoja, bet smagu jausti, kad tai nebekelia įtampos ar neigiamų emocijų nei vienai, nei kitai pusei. Viskam reikia laiko, pati jaučiu, kad tas laikas kryptingai juda stereotipų išnykimo link“, – įsitikinusi „GoRamp“ bendraįkūrėja.

(De)motyvuoja?

Susidūrimas su stereotipiniu vadovu, kolegų ar klientų požiūriu, anot U. Palionytės, gali būti vertinamas nevienareikšmiškai. Tai labai priklauso nuo asmenybės.

„Tam tikru laikotarpiu man tai transformavosi į norą dar labiau judėti tikslų link ir pagrįsti, kur ir kodėl esu. Kitokio tipo asmenybėsms tai gali tapti demotyvatoriumi, kuris veltui gali sumažinti atnešamo rezultato kokybę. Pati jau senokai nebejaučiu spaudimo kažką įrodinėti ir noriu tikėti, kad situacija geresnė ne tik mano aplinkoje, bet ir kitose. Nežinau, kiek skirtingai vyksta judėjimas į priekį skirtingose industrijose, tačiau tikrai pastebiu, kad žmonės, įmonės ir vadovai vis labiau kratosi siauro mąstymo normų ir tampa sąmoningesni šiuo ir panašiais klausimais. Įmonėse formuojamos vertybės, kurios skatina komandiškumą ir bendrumo jausmą“, – pastebi pašnekovė.

Be to, ji pabrėžia, kad stereotipų žalos nereikėtų priskirti vien moterims. Su jais susiduria ir vyrai, tačiau šia tema dažnai kalbama kiek mažiau.

„Lyčių nelygybės klausime svarbu nepamiršti ir to, kad vyrai taip pat gauna savo stereotipų dalį. Jei moterims tenka įrodinėti, tai dažnai vyrai, kurie pasirenka „moteriškas“ specialybes ar nesureaگوja į situacijas „vyriškai“, tampa pajuokos, paniekos objektu. Manau, kad ši emocinė dalis dažnai gali būti dar skaudesnė. Kadangi pati daug dirbau vyriškuose kolektyvuose, tokių situacijų mačiau taip pat begalę. O ir, pavyzdžiui, pareigybė „medicinos seselė“ net neturi lietuviškos vyriškosios versijos, todėl šią specializaciją pasirenkantys vyrai veikiausiai taip pat išgyvena savo emocinę dalį. Jei kaip visuomenė augame į lyčių lygybę, turėtume siekti atsikratyti stereotipų abiejose lyčių pusėse ir stengtis, kad abi lytys jaustųsi laisvai, pasirinkdamos jiems labiausiai tinkančius mokslus, darbus ir asmenines veiklas“, – įsitikinusi startuolio bendraįkūrėja.

Mišri komanda = sėkminga komanda

Anot pašnekovės, kiekvienoje komandoje reikšmingą vaidmenį atlieka ir mišrumas, ir bendrystė.

„Mišrumas (omenyje turiu ne tik lyties klausimą) praplečia komandos, kaip vieno kumščio, matymo lauką. Labai svarbu turėti įvairovės požiūrio ir patirčių prasme. Tokia komanda gali kartu pasiekti daug daugiau, nes skirtingose situacijose reikia vis kitokio požiūrio ar asmeninių savybių. O ir kiekvienas komandos narys turi galimybę mokytis ne tik iš aplinkos, bet ir komandoje. Tačiau ypač svarbus ir bendrumas. Be abejo, bendrumą turėtų įprasminti pagarba ir sutampančios vertybės, kurios leistų komandos nariams maksimaliai išnaudoti savo potencialą bendriems tikslams pasiekti. Esu įsitikinusi, stereotipai tokia kontekste prilygsta pagaliui ratuose“, – atskleidžia U. Palionytė.

Situacija kinta

Pasitelkdama savo patirtį ir apžvelgdama kontekstą mūsų šalyje, pašnekovė tikina pastebinti, kad situacija lyčių lygybės klausimu akivaizdžiai gerėja.

„Pati savo aplinkoje matau daug moterų, kurios siekia ir pasiekia puikių rezultatų, dažniau ryžtasi įgyvendinti savo svajones ir mažiau dėmesio kreipia į stereotipų atitikimą. Vyksta daugybė renginių ir programų, kad moterys sulauktų dar daugiau palaikymo ir reikiamų žinių iš aplinkos. Pastebiu, kad ir patys lietuviai vis dažniau vieną kitą vertina ne kaip vyrą ar moterį, o kaip žmogų ar asmenybę, – sako U. Palionytė, nebejojanti, kad netrukus lyčių lygybės situacija bus dar geresnė: – Tikiu, kad netolimoje ateityje ši problematika gerokai sumažės, o darbuotojus samdantys vadovai ne tik lygiai taip pat plačiai atvers duris moterims, bet ir įvertins kitų darbuotojų gebėjimą priimti kitą komandos narį bei vertinti skirtumo įnešamą indėlį į komandą. Kalbant apie tendencijas, technologijų pasaulis vystosi taip sparčiai, kad manau, jog greitai metu žinių bagažas darbuotojo galvoje nebetaps pagrindine savybe renkantis darbuotoją. Dirbtinis intelektas, robotai ir t. t. pakeis viską, išskyrus kūrybiškumą ir žmogiškąjį ryšį. Todėl formuojant komandas svarbu, kad žmonės gebėtų prisitaikyti prie pokyčių, priimtų naują informaciją ir būtų kūrybiški – stereotipams ir siauram mąstymui vietos čia neturėtų likti.“

Praktiniai patarimai

Pokalbio pabaigoje, siūsdama linkėjimus visiems pradedantiesiems, U. Palionytė atskleidžia tris patarimus iš savo patirties, kurie galbūt padės kovoti su įsisenėjusiais stereotipais.

Kalbėkite. „Jei patiriate negatyvių emocijų keliančius ar nepatinkančius

komentarus, visų pirma pabandykite tai ramiai išsakyti žmogui, iš kurio to sulaukėte. Visi žmonės skirtingi ir skirtingai suvokia situacijas. Aiškus savo poreikių ir vertės išsakymas dažnai kitai pusei leidžia suvokti, kad tikrai kai kurie komentarai ar juokai nėra pagarbūs ar teisingi ir nėra jokios prasmės juos kartoti ateityje. Jei turime teisę būti išgirsti, lygiai taip pat turime pareigą apie tai kalbėti“, – tikina U. Palionytė.

Nenusiminkite. „Jei negavote svajonių darbo dėl savo lyties, apsidžiaukite. Veikiausiai tai tik laimėjimas nedirbti tokioje aplinkoje ir džiugu, kad neekvojote savo laiko tam suprasti. Jūsų norus ir siekius išgirs kiti, o jei ne – galbūt tai galimybė susikurti darbo vietų, kur siauras mąstymas netrikdytų judėjimo tikrųjų tikslų link“, – pataria pašnekovė.

Palaikykite. „Šis patarimas ne tik moterims, bet ir vyrams: palaikykite kitas moteris ir nežiūrėkite į situaciją tik iš savo varpinės. Skatinkite savo aplinkos moteris judėti į priekį ir įgyvendinti tikslus, neatsižvelgiant į stereotipus. Ir svarbiausia – netoleruokite priešingų situacijų savo aplinkoje. Daugumai tai gali būti ne tik tas trūkstamas palaikymas, bet ir laimėjimas nusimetant siauro mąstymo našta“, – įsitikinusi startuolio „GoRamp“ bendraįkūrėja.